

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

דברים ששיעור הוצאתם בכלשהו

- (צ' א') **משנה:** (המוציא) פלפלת (שראוי להעביר ריח הפה, ומוציאו בסתמא¹) - כל שהוא. ועטרן (לרפואת כאב חצי ראש) - כל שהוא. מיני בשמים (להרחח), ומיני מתכות (הראויים לדָרְבָן קטן, להניע את הבהמה²) - כל שהן. (המשך **משנה:**) מאבני המזבח, ומעפר המזבח, מקק סְפָרִים (ריקבון שנשאר מהספר, מאכילת תולעים³), ומקק מטפחותיהם - כל שהוא, שמצניעין אותן לגונזן (ואפילו כל שהו חשוב). (המשך **משנה:**) רבי יהודה אומר: אף המוציא משמשי עבודה זרה - כל שהוא, שנאמר⁴ "וְלֹא יִדְבַק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַתְּרָם" (הרי שהחשיב אפילו כלשהו לגבי איסורו). **תנו רבנן:** המוציא (חומר שמדיף) ריח רע - כל שהוא. שמן טוב - כל שהוא. (צבע שצובעים בו) ארגמן - כל שהוא (שגם הוא ראוי להריח). ובתולת הוורד (עלה של ורד) - אחת.

שיטות הראשונים

- המוציא מקק ספרים ומקק מטפחותיהם:** פירשו **רמב"ן וריטב"א**, דלרבי שמעון, אפילו במקק ספרים נמי פטור. וכולה סתמה (משנתנו שחייבה בכלשהו) דלא כרבי שמעון, דודאי לרבי שמעון פטור, דהוה ליה כמוציא מת לקוברו. **ור"ד** כתב, דתנא קמא הוא רבי שמעון⁵. **והרמב"ם** פסק כמשנתנו⁶. **המוציא משמשי עבודה זרה:** **רש"י** פירש דרבי יהודה מחייב בכלשהו, דאחשביה קרא לאיסורא, מדכתיב מאומה⁷. **ורמב"ן** פירש, דרבי יהודה לטעמיה, דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה, חייב עליה. **והרמב"ם**, למרות שחייב על מלאכה שאינה צריכה גופה, לגבי משמשי עבודה זרה כתב שאין הלכה כרבי יהודה⁸.

1. וכן בכולם (שאם הוציא לדבר מסוים, אפילו פחות מכשיעור חייב אם ראוי לאותו דבר).
2. מאירי ע"פ הגמרא.
3. ע"פ פיה"מ לרמב"ם. רש"י מבאר ע"פ הגמרא שגם שמה של התולעת אוכלת הספרים הוא מקק.
4. דברים יג, יח.
5. דמקק ספרים ואבני המזבח שיש בהן קדושה ואע"פ שאינו צריך להשתמש בהן הוא חייב, מפני שכשרואה אותן אדם אינו משליכו לחוץ, אלא מצניען עד שימצא מקום לגונזן, והילכך חשיב ומצניעין כמוהו הוי, והיינו דתנן מפני שמצניעין אותן לגונזן; אבל עבודה זרה ומת ונבילה ושרץ, כיון שרואה אותן בתוך ביתו משליכן בחוץ ומפנה את ביתו, והמת קובר מיד ואינו מצניען לגונזן, וכיון שאין דרך אדם להצניען לא חשיבי.
6. לטעמיה דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יח, ה). רמב"ן וריטב"א (ד"ה הא דתנן). רי"ד (פסקיו, ד"ה ממקק).
7. והא דתנן כל הכשר להצניע וכו' ואוקימנא למעוטי עצי אשרה, דלא כרבי יהודה. וכתב רמב"ן, ולא נהירא, אלא מתניתין דהכא במוציאן לשורפן או להוליכן לים המלח, דומיא דרישא, וכשר להצניע הוא להכי.
8. וראה רמב"ם (הל' שבת יח, כב) ומגיד משנה. וביאר שם ב"ד פשוטה, שאף שגם להציל מטומאה נחשב תועלת, ודבר המטמא הרי הוא "מועיל כלום" (כלשון הרמב"ם בתחילת הפרק), והמוציא הוציא דבר חשוב; אלא שישנם דברים שאין דרכן של בני אדם להתעסק בהם, אע"פ שהם מטמאין או שיש להם מעמד הלכתי מסויים, ואף חלה חובת איבוד או שריפה, כגון עצי אשירה, או שאר עבודה זרה, שסתם בני אדם נרתעים ובדלים מהם (ראה גיטין נ"ג ב'). בגלל כך, סתם בני אדם פטורים על הוצאתם. מקורות - רמב"ם (פירוש המשנה). רמב"ן (חי' צ' א', ד"ה הא דתנן).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

הוצאת זרעים גרעינים ועוד

צ' א' משנה: המוציא קופת הרוכלין (מוכרי בשמים), אף על פי שיש בה מינין הרבה, אינו חייב אלא חטאת אחת (שכולה הוצאה אחת).

(המשך **משנה:**) זרעוני גינה - פחות מכגורגרת (שיעור קרוב לגורגרת⁹). רבי יהודה בן בתירה אומר: חמישה (אפילו אם לא הוציא אלא חמשה גרגרים, חייב).

(המשך **משנה:**) זרע קישואין¹⁰ - שניים. זרע דילועין - שניים. זרע פול המצרי - שניים (שחשובים יותר משאר זרעוני גינה).

צ' ב' ורמינהי (ממשנה לעיל פ' ב'): זבל וחול הדק - כדי לזבל (בהם) קלח (צמח יחיד) של כרוב, דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים: כדי לזבל (קלח של) כרישא (כרתי. הרי שצמח הבא מזרע אחד, חשוב!) (ומתרץ) הא דזריע, הא דלא זריע. לפי שאין אדם טורח להוציא נימא אחת לזריעה¹¹.

(המשך **משנה:**) (1) (המוציא) חגב חי טהור - כל שהוא. מת - כגורגרת (כשאר אוכלים). צפורת כרמים (מין עוף או חגב), בין חיה בין מתה - כל שהוא, שמצניעין אותה לרפואה. (2) רבי יהודה אומר: אף המוציא חגב חי טמא - כל שהוא, שמצניעין אותו לקטן לשחוק בו.

(ומבאר) ותנא קמא סבר לא (מצניעים חגב טמא לקטן לשחק). מאי טעמא? דילמא אכיל ליה¹². (ומקשה) אי הכי, טהור (חי) נמי (ניחוש שמא יאכלנו¹³)! (ומתרץ) אלא דילמא מיית ואכיל ליה. ורבי יהודה, אי מיית, קטן מיספד ספיד ליה.

תנו רבנן: המוציא גרעינין (של תמרים) - אם לנטיעה, שתיים. אם לאכילה כמלא פי חזיר. וכמה מלא פי חזיר? (גרעין) אחת. אם להסיק (תנור ולבשל בהם) - כדי לבשל ביצה קלה (כגורגרת מביצת תרנגולת). אם לחשבון (להיעזר בעשיית חשבון) - שתיים. אחרים אומרים: חמש.

תנו רבנן: המוציא שני נימין מזנב הסוס ומזנב הפרה - חייב, שמצניעין אותו לנישבין (למלכודות). מקשה של חזיר (שערות קשות שבשדרתו) - אחת (שראויה לסנדלרים כמחט). צורי דקל (נצרים קלופים לעשות מהם סלים) - שתיים. תורי דקל (הסיב הגדל סביבות הדקל) - אחת (שראויים לעשות מהם שוט¹⁴).

9. אע"פ שכל האוכלים שיעורם כגורגרת, אלו כיוון שעומדים לזריעה, מתחייב גם בפחות מכגורגרת. רש"י.

10. גמר דברי רבי יהודה בן בתירא, והתחיל בבא שניה **לדברי הכל**. פיה"מ לרמב"ם.

11. מאחר שהן זרועין, חשיב כל אחד ואחד, ואדם טורח לזבל אחד מהם. אבל דלא זריע, אין אדם טורח לזרוע גרגיר אחד. רש"י.

12. ואפילו למ"ד קטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווים להפרישו, מודה הוא שלא נותנים לו בידיים. רש"י.

13. ואף שאין חגב טעון שחיטה, אבל עכ"פ אסור משום בל תשקצו את נפשותיכם (מכות ט"ז ב'). רש"י.

14. מאירי. ובערוך (ערך תר ט') כתב שראויה לתפור בה פי דלעת. ורש"י כתב לא ידעתי למאי חזי.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

- המוציא זרעוני גינה שאינם נאכלים:** פסק הרמב"ם (הל' שבת יח,ו) כתנא קמא, ששיעורן פחות מכגרוגרת.
- המוציא גרעינין:** כתב הרמב"ם (שבת יח,ז) שאם הוציא לאכילה, שיעורם חמש¹⁵. ואם לחשבון, שתיים, כתנא קמא בברייתא.
- המוציא חגב:** כתב הרמב"ם (שבת יח,ח) "המוציא חגב חי - כל שְהוּא; ומת - פְּגֵרוֹגֶרֶת."¹⁶

הדרן עלך אמר רבי עקיבא

15. צ"ב, שכן הברייתא אומרת בסתמא המוציא גרעינים אם לאכילה כמלוא פי חזיר, והיינו אחד. ורק בהמשך "אם לחשבון", נחלקו: לתנא קמא שתיים, לאחרים חמש.
16. הרמב"ם אינו מזכיר שרק על חגב טהור חייב בכלשהו, ומשמע שפוסק כרבי יהודה שעל כל חגב חי חייב בכלשהו, אפילו טמא. אמנם תמוה, שכן בפיה"מ כתב שאין הלכה כרבי יהודה. כמו"כ תמוה שהרי חגב טמא אינו מיועד לאכילה, ומה שייך לשערו בכגרוגרת. ואולי מתורצת קושיא אחת את חברתה, כפי שכתב הרב קאפח שהרמב"ם סמך על כך שאדרבה, ממה שאמרו מת כגרוגרת, משמע שבדבר הראוי לאכילה מיירי, והיינו חגב טהור. אבל חגב טמא איתא בירושלמי דשיעורו כמלוא פי כלב. ואכן מפירוש הרמב"ם למשנה זו משמע שגרס בדברי תנא קמא "חגב חי כלשהו". ולא גרס טהור. וא"כ כמו שסתמה המשנה, וסמכה על כך שדבר פשוט הוא, כן הוא לשון הרמב"ם. וכוונתו חגב חי טהור.